

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/71-5-8>

УДК 336.64

Семакіна Д.Е.

студентка магістратури,
Університет митної справи та фінансів

Фесенко В.В.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування,
Університет митної справи та фінансів

Semakina Diana, Fesenko Valeriia

University of Customs and Finance

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДУ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні теоретичні підходи до оцінки ефективності управління активами здебільшого адаптовані для підприємств із загальною системою оподаткування, коли розглядається повно фінансова звітність і підприємство у цілому володіє значним обсягом фінансових ресурсів. Однак малий бізнес здебільшого або взагалі не має необоротних активів, що позначається на показниках фінансової стійкості, або веде спрощений облік, що не дає можливості повністю відстежити суть управління активами. Також досить часто за значних обсягів оборотних активів у деяких підприємств необоротні активи відсутні взагалі. Наведений приклад дисбалансу призводить до низьких показників ефективності управління підприємством. У роботі запропоновано систему показників ефективності управління активами підприємства та відповідні напрями вирішення проблем у разі незадовільного результату.

Ключові слова: ефективність, аналіз, активи підприємства, управління активами, фінансові показники.

Постановка проблеми. Поточні активи – це активи, які обслуговують комплекс господарської діяльності, беруть участь одночасно як у здійсненні процесу виробництва, так і в реалізації товарної продукції. В умовах ринкової економіки для ефективного функціонування та мінімізації комерційних і фінансових ризиків кожному підприємству необхідне раціонально організоване управління поточними активами.

Поточні активи є частиною активів підприємства, що забезпечує безперервний процес виробництва та реалізації продукції. Управління поточними активами важливе для підтримки безперебійної роботи підприємства. Поточні активи фінансуються за рахунок власних та позикових коштів, управління та контроль структури останніх забезпечує підприємству необхід-

ний рівень ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, що, своєю чергою, є основним показником для залучення інвестицій [1].

Оптимізація величини та структури поточних активів спрямована на забезпечення заданого рівня співвідношення між фінансовими ризиками та економічною ефективністю підприємства [2]. Цього можна досягти за допомогою перегляду методу керування активами. Успішність функціонування будь-якої організації визначається забезпеченістю джерелами формування оборотного капіталу, своєчасністю поповнення потреби у ньому

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ефективності управління активами підприємства присвячено численні праці зарубіжних та вітчиз-

няних науковців. Чимало інформації представлено у підручниках фінансової спрямованості. Особливості оцінки активів розглядаються у статтях Г.О. Роганова, І.В. Кравченко, О.В. Єфімова, Т.М. Паянок, А.М. Савченко, А.М. Морозюка, О.І. Кремень, Р.Л. Мосійчука та ін. [3–9].

Формулювання цілей статті. Метою роботи є розроблення нового підходу до оцінки якості управління активами. Методологія аналізу якості управління активами підприємства потребує серйозних досліджень та формування послідовного алгоритму, що включає як кількісні показники, так і модель поведінки суб'єкта господарювання у результаті проведення діагностики за відповідними критеріями. У роботі запропоновано систему показників ефективності управління активами підприємства, а також відповідні напрями вирішення проблем у разі незадовільного результату.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши роботи сучасних авторів, присвячених дослідженню проблеми управління активами підприємства, можна визначити основні напрями (табл. 1).

На основі розглянутих теорій управління активами представлено узагальнену методологію оцінки якості управління активами підприємства. У цьому алгоритмі важливим моментом є визначення нормативних показників оцінки фінансового стану підприємства.

Для того щоб розуміти їхню ідеальність, важливо виробити критерії, за якими вони оцінюватимуться. Однак при цьому необхідно насамперед визначити список показників, що характеризують ефективне керування активами підприємства. Проаналізувавши зазначені дослідження, виокремлено типовий набір показників, що найбільш повно відображають ефективність управління активами (рис. 1).

Таблиця 1

Напрями дослідження управління активами підприємства

Автор	Рік	Напрямки дослідження
V. Prokhorova et al. [1]	2021	Показники рентабельності активів (7-факторна модель)
О.М. Колодізев, К.М. Азізова [2]	2021	Обґрунтування, розроблення та використання методики оцінки й управління фінансовою стійкістю на різних етапах функціонування підприємства
Г.О. Роганова, І.В. Кравченко [3]	2020	Визначення фінансової стійкості та засновані на цьому підході способи її оцінки
Т.М. Паянок, А.М. Савченко, А.М. Морозюк [4]	2020	Концептуальні засади управління фінансовою стійкістю підприємства
О.І. Кремень, Р.Л. Мосійчук, В.М. Кремень [5]	2019	Стратегічний та тактичний підходи до управління фінансовою стійкістю
Є.Ю. Мордань, А.О. Сумченко [6]	2019	Управління розвитком підприємства за шкалою «прибутковість – фінансова стійкість»
В.М. Вареник, Я.С. Євтушенко [7]	2018	Концепція динамічної оцінки фінансової стійкості підприємства
П.А. Стецюк [8]	2018	Розроблено підхід до оцінки ефективності використання активів підприємства на базі потенціалів

Джерело: систематизовано авторами на основі [1–8]

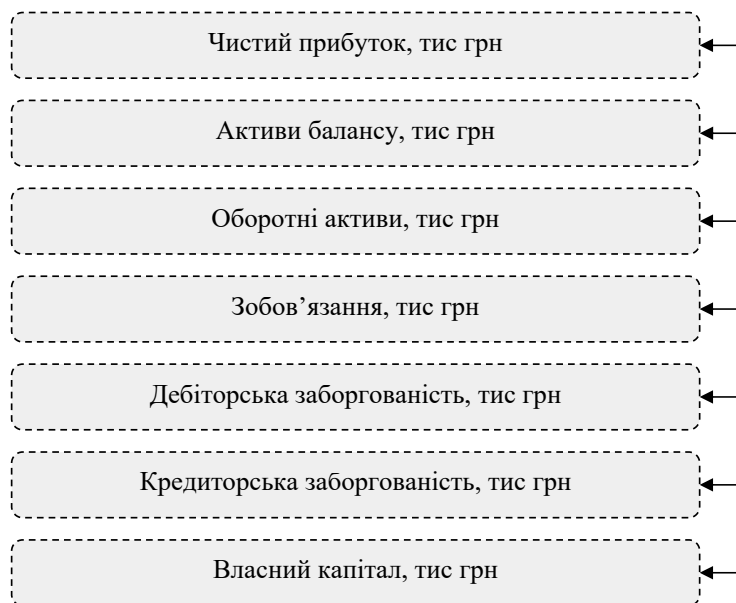

Рис. 1. Показники, що відображають ефективне управління активами

Джерело: узагальнено авторами на основі [1–8]

Ці показники є основою для інструментарію оцінки якості управління активами. Таким чином, на основі моделі збалансованих показників пропонується використання таких груп, як чистий прибуток, стан позикових коштів, стан оборотних коштів. Ця модель підходить для малих підприємств, оскільки дає змогу оцінити результативність фінансової діяльності за низкою показників динаміки. Далі важливо зрозуміти, що між існуючими показниками оцінки стану активів підприємства є зв'язок, які загальний твір може дати змогу дати об'єктивний показник якості управління активами. У табл. 2 зазначено основні показники, що відображають стан активів підприємства.

Таким чином, добуток показників може дати змогу оцінити ефективність якості управління активами.

Результативність коефіцієнта управління активами визначається його динамікою, а дослідження чинників, що впливають на цей показник, методом факторного аналізу дає змогу визначити, в якому напрямі необхідно вносити зміни.

У табл. 3 представлено характеристику результатів коефіцієнта якості управління активами.

На рис. 2 проілюстровано найбільш значущі проблеми щодо досягнення фінансової стабільності малих підприємств та управлінські рішення, спрямовані на їх мінімізацію або усунення.

Отже, розроблений інструментарій з оцінки якості управління активами підприємства передбачає оцінку діяльності підприємства за основними групами показників.

Таблиця 2

Основні показники, що відображають поточний стан активів на підприємстві

Показники	Формула
Рентабельність продажів, %	Чистий прибуток/виручка від реалізації * 100%
Оборотність оборотних активів, за 1 об.	Виторг від реалізації / оборотні активи
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / короткострокові зобов'язання
Відношення короткострокових зобов'язань організації до дебіторської заборгованості	Короткострокові зобов'язання / дебіторська заборгованість
Коефіцієнт ставлення дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість / кредиторська заборгованість
Коефіцієнт відношення кредиторської заборгованості організації до позикового капіталу	Кредиторська заборгованість / Позиковий капітал
Відношення позикового капіталу до чистих активів	Позиковий капітал / чисті активи
Коефіцієнт якості управління активами	Добуток усіх показників

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 3

Інтерпретація результатів зміни коефіцієнта якості управління активами

Відсоток зміни	Інтерпретація
+/-0-1%	Незначні зміни щодо головних чинників. Варто звернути увагу на найвпливовіші чинники
+/-1,1-2%	Незначні зміни. Можливі невеликі коригування управління активами
+/-2,1-3%	Варто уважно поставитися до найважливіших чинників. Необхідно додатково оцінити вплив інших чинників
+/-3,1-4%	Проблеми в управлінні активами. Потрібно вносити зміни. Окремо вивчити необоротні та оборотні активи
+/-4,1-5%	Проблеми в управлінні активами. Необхідно вносити зміни
Більше +/-5%	Зміни, скоріше за все, за всіма чинниками. Істотна зміна коефіцієнта без значних змін активів говорить про проблеми у фінансах підприємства

Джерело: розроблено авторами

Рис. 2. Приклади фінансових проблем та шляхи їх усунення

Джерело: розроблено авторами

**Характеристика напрямів застосування змін на підприємстві
виходячи з розрахованих показників управління активами**

Показник	Негативний результат	Напрями впровадження змін
Дохід, тис грн	Темп зростання Д < Темпу зростання витрат	1) Упровадження системи бюджетування 2) Упровадження системи фінансового контролю 3) Розроблення заходів щодо зниження витрат
Прибуток, тис грн	Темп зростання Пр < Темпу зростання доходу	1) Використання системи фінансового планування
Короткострокові зобов'язання, тис грн	Темп зростання КЗ < Темп зростання власного капіталу	Упровадження системи фінансового планування та бюджетування
Власний капітал, тис грн	Темп зростання ВК > Темп зростання КЗ	Упровадження системи фінансового планування та бюджетування
Вартість основних засобів та запасів, тис грн	Темп зростання < 100%	Перерахунок вартості, виявлення зносу, визначення необхідності оновлення
Рентабельність продажів, %	Темп зростання < 100%	1) Упровадження системи бюджетування 2) Упровадження системи фінансового контролю 3) Розроблення заходів щодо зниження витрат
Коефіцієнт поточної ліквідності	Кпл < 1	1) Зниження зобов'язань 2) Упровадження системи фінансового планування та бюджетування
Коефіцієнт управління активами	Зміни в динаміці більше 4%	Упровадження системи фінансового планування та бюджетування для зниження фінансової залежності від зовнішніх джерел

Джерело: розроблено авторами

У табл. 4 представлено систему показників, а також відповідні напрями вирішення проблем у разі незадовільного результату фінансової діяльності підприємства.

Систематизуючи наведені критерії оцінки якості управління активами підприємства, можна сформулювати такий алгоритм дій:

- дослідження динаміки та структури активів підприємства;
- систематизація найбільш значущих показників, що відображають ефективне управління активами підприємства за три роки (відповідно до рис. 1);
- розрахунок показників за табл. 1;
- факторний аналіз отриманих результатів (на основі показників табл. 3);
- інтерпретація отриманих результатів;

– формулювання рекомендацій на основі отриманих результатів.

Висновки. У роботі розроблено алгоритм для оцінки якості управління активами та напрямів впровадження змін в управлінській діяльності підприємства залежно від виявлених відхилень у ключових показниках фінансового стану.

Запропонована методика дає змогу оцінювати результативність управління активами бізнесу будь-якої спрямованості через те, що не використовує галузевих показників.

Для того щоб розуміти, які необхідно вживати заходи щодо зміни ситуації в управлінні активами, необхідно уявити систему, за якою керівництво компанії зможе розуміти, як реагувати на отримані в результаті розрахунків значення показників управління активами.

Список літератури:

1. Prokhorova V., Bozhanova O., Putro A., Dalyk V., Azizova K. Complex-system approach to multicriteria assessment of sustainable development of industrial enterprises. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2021. No. 628 (1). URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/628/1/012011/pdf> (дата звернення: 01.11.2021).
2. Колодізев О.М., Азізова К.М. Управління оборотними активами підприємств: сучасні підходи. *Економіка та суспільство*. 2021. № 23. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/310/297> (дата звернення: 01.11.2021).
3. Роганова Г.О., Кравченко І.В. Прогнозування забезпеченості оборотним капіталом підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7670> (дата звернення: 01.11.2021).
4. Паянок Т.М., Савченко А.М., Морозюк А.М. Загальна оцінка фінансового стану підприємства: теоретичні та практичні підходи. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 88–94.
5. Кремень О.І., Мосійчук Р.Л., Кремень В.М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 8. С. 202–210.
6. Мордань Є.Ю., Сумченко А.О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 24–34.
7. Вареник В.М., Євтушенко Я.С. Діагностичний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 12. С. 117–122.
8. Стецюк П.А. Методичний інструментарій оцінки ефективності оборотних активів підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 3. С. 3–19.

References:

1. Prokhorova V., Bozhanova O., Putro A., Dalyk V., Azizova K. (2021) Kompleksno-systemnyi pidkhdid do bahatokryterialnoi otsinky staloho rozvytku promyslovykh pidpryiemstv [Complex-system approach to multicriteria assessment of sustainable development of industrial enterprises]. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 628 (1). Available at: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/628/1/012011/pdf> (accessed 01 November 2021).
2. Kolodizev O.M., Azizova K.M. (2021) Upravlinnia oborotnymy aktyvamy pidpryiemstv: suchasni pidkhody [Management of current assets of enterprises: modern approaches]. *Economy and society*, no. 23. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/310/297> (accessed 01 November 2021).
3. Roganova G.O., Kravchenko I.V. (2020) Prohnozuvannia zabezpechenosti oborotnym kapitalom pidpryiemstva. [Forecasting the working capital of the enterprise]. *Efficient economy*, no. 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7670> (accessed 01 November 2021).
4. Payanok T.M., Savchenko A.M., Morozyuk A.M. (2020) Zahalna otsinka finansovoho stanu pidpryiemstva: teoretychni ta praktychni pidkhody [General assessment of the financial condition of the enterprise: theoretical and practical approaches]. *Economy and state*, no. 12, pp. 88–94.
5. Kremen O.I., Mosiychuk R.L., Kremen V.M. (2019) Kompleksnyi analiz efektyvnosti upravlinnia aktyvamy pidpryiemstva [Complex analysis of the efficiency of enterprise asset management]. *Business Inform*, no. 8, pp. 202–210.
6. Mordan E.Y., Sumchenko A.O. (2019) Metodychni pidkhdid do pobudovy systemy upravlinnia oborotnymy aktyvamy pidpryiemstva [Methodical approach to building a system of current assets management of the enterprise]. *Bulletin of Sumy State University. Economics series*, no. 4, pp. 24–34.
7. Varenik V.M., Yevtushenko Y.S. (2018) Diahnostychnyi analiz efektyvnosti upravlinnia aktyvamy pidpryiemstva [Diagnostic analysis of the efficiency of enterprise asset management]. *Eastern Europe: Economy, Business and Management*, no. 12, pp. 117–122.
8. Stetsyuk P.A. (2018) Metodychni instrumentarii otsinky efektyvnosti oborotnykh aktyviv pidpryiemstva [Methodical tools for assessing the effectiveness of current assets of the enterprise]. *Economy. Management. Business*, no. 3, pp. 3–19.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА АНАЛИЗА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ АКТИВАМИ

Современные теоретические подходы к оценке эффективности управления активами в большинстве своем адаптированы для предприятий с общей системой налогообложения, когда рассматриваются финансовая отчетность и предприятие в целом, которое обладает значительным объемом финансовых ресурсов. Однако малый бизнес в основном либо вообще не имеет внеоборотных активов, что сказывается на показателях финансовой устойчивости, либо ведет упрощенный учет, что не позволяет полностью отследить суть управления активами. Также довольно часто при значительных объемах оборотных активов у некоторых предприятий внеоборотные активы отсутствуют вообще. Приведенный пример дисбаланса приводит к низким показателям эффективности управления предприятием. В работе предложены система показателей эффективности управления активами предприятия и соответствующие направления решения проблем в случае неудовлетворительного результата.

Ключевые слова: эффективность, анализ, активы компании, управление активами, финансовые показатели.

IMPROVEMENT OF THE METHOD OF ANALYSIS OF ASSET MANAGEMENT EFFICIENCY

Modern theoretical approaches to assessing the effectiveness of asset management are mostly adapted for companies with a common taxation system when fully considering financial statements and the company as a whole has a significant amount of financial resources. However, small businesses for the most part either do not have non-current assets at all, which affects the indicators of financial stability or keep simplified accounting, which does not allow to fully track the essence of asset management. In addition, quite often with significant amounts of current assets, some companies do not have non-current assets at all. The given example of imbalance leads to low indicators of efficiency of management of the enterprise. Assets of the enterprise, which provides a continuous process of production and sale of products. Managing current assets is important to support the smooth running of the business. Current assets are financed by own and borrowed funds, management and control of the structure of the latter provide the company with the necessary level of liquidity, solvency and financial stability, which in turn is the main indicator for attracting investment. Optimization of the size and structure of current assets is aimed at ensuring a given level of the relationship between financial risks and economic efficiency of the enterprise. This can be achieved by reviewing the asset management method. The success of any organization is determined by the provision of sources of working capital, the timeliness of replenishment of the need for it. The aim of the work is to develop a new approach to assessing the quality of asset management. The methodology of analysis of the quality of asset management of the enterprise requires serious research and the formation of a consistent algorithm, which includes both quantitative indicators and a model of the behavior of the business entity as a result of diagnostics according to the relevant criteria. The system of indicators of efficiency of management of assets of the enterprise, and also the corresponding directions of the decision of problems in case of unsatisfactory result, is offered in work.

Key words: efficiency, analysis, company assets, asset management, financial indicators.